

є інтегративною категорією, оскільки її розглядають у декількох площинах: у якості процесу, у якості стану, у якості характеристик особистості; а також на декількох рівнях: на рівні суспільства, на рівні локального середовища перебування людини та на рівні особистості.

Література:

1. Баева И.А. *Психологическая безопасность образовательной среды* : учеб. пособ./ И.А. Баева, Е.Н. Волкова, Е.Б. Лактионова / под ред. И.А. Баевой. – М.: Эконом-Информ, 2009. – 248 с.
2. Ерік Фромм. *Революція надії [урипки]* / Пер. з англ. В. Курганський. // *Сучасна зарубіжна соціальна філософія: Хрестоматія*. – Київ: «Либідь», 1996. – С. 135-192.
3. Маслоу А. *Мотивация и личность* / А. Маслоу. – СПб.: Питер, 2008. – 352 с.
4. *Психологическая безопасность* / В.П. Соломин, О.В. Шатровой, Л.А. Михайлов, Т.В. Маликова. – М.: Дрофа, 2008. – 288 с.
5. Хорни К. *Невротическая личность нашего времени* / пер. с англ. и примечания А. И. Фета. – *Philosophical arkiv, Nyköping (Sweden)*, 2016. – 186 с.

Тези надіслані 28 лютого 2019 р.

Безпалко Анна Ігорівна

СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Одна з суттєвих проблем ХХІ століття полягає у тому, що стрімкість і гіпернасиченість сучасного життя вимагає від людини необхідності пристосуватися до нових об'єктивних обставин, які мало сприяють створенню внутрішньої стабільності, урівноваженості, гармонії, умов розвитку духовності, емпатії та синергетичної взаємодії. Це провокує перенапругу організму людини на всіх рівнях життєвої активності і призводить до погіршення її психосоматичного здоров'я в цілому.

У результаті, інноваторам та креативним людям, чутливим до впливу надмірно стрімкого ритму життя, важко вдається досягати саморегуляції у процесі творчої діяльності, під впливом вищезазначених тенденцій [3]. Творча діяльність повинна підтримуватись та розвиватись за рахунок мінімізації чинників, які можуть завдати шкоди обдарованій особистості та призвести до

кризи її потенціалу. Саме особистісний потенціал обдарованих у наш час являє собою інтелектуально-діяльнісну квінтесенцію будь-якої соціальної структури і є двигуном прогресу у різних сферах життєдіяльності суспільства. Підтвердженням цьому є те, що сучасне українське суспільство все більше декларує потребу у високоінтелектуальних, творчо обдарованих фахівцях в усіх сферах зайнятості, які мають бути підготовлені до життя і праці в умовах мінливих соціальних реалій, складаючих чимало викликів та загроз. Саме тому позитивні екстра-ординарні прояви обдарованої особистості є не що інше як її внутрішній ресурс [2], і тому повинні розвиватись у гармонії із новою соціальною реальністю.

Способи їх оптимального розкриття складають завдання соціальної адаптації обдарованої особистості. До засобів активізації внутрішніх ресурсів людини сучасні науковці, зацікавлені у проблемі психології креативності, відносять [2–5] : розкриття і стабілізацію природної креативної життєвої спрямованості як даності, закладеної в організмі а priori; розвиток здібностей генерувати фахові ідеї; особистісні (темперамент, характер, натхнення, різностороння обдарованість та ін.) і соціальні передумови реалізації свободи творчості, умови переходу можливості свободи у дійсність. Вплив цих умов подвійний, внаслідок цієї подвійності творчий процес отримує вид взаємодії протилежностей: детермінації людською природою і внутрішньої духовної свободи.

Серед соціальних умов, які впливають на творчий потенціал, який, у свою чергу, є в основі винахідництва, особливо велика роль належить духовному (ідейному) середовищу [2, 5]. Як вважає Чепига М.П., щоб успішно генерувати ідеї, використовуючи і логіку, і підсвідомість, потрібно піднімати духовний рівень особистості, вести правильний спосіб життя, самоудосконалюватись, тощо [5].

У вільному суспільстві, де не існує жорстких рамок, що обмежують творчість і підприємницьку ініціативу, ці форми активності людини сприяють прискоренню науково-технічного та соціального розвитку. В цьому випадку система організації такого суспільства стимулює продуктивну діяльність його членів. Тому у вільному суспільстві цикл, що включає в себе етапи народження нових ідей, їх оцінку, доопрацювання, впровадження та поширення, функціонує на повну силу й забезпечує прогрес у найрізноманітніших сферах людського життя та діяльності [4].

Інновації сповнені динаміки, вони концентрують у собі не тільки змістовний потенціал, характерний для будь-якої нової та оригінальної ідеї, але й тісно пов'язані з реальним життям людини-інноватора, з усіма її достоїнствами й недоліками, успіхами та невдачами, що є її повноцінним відображенням. Це свідчить про нерозривність інноваційної діяльності від особистості, яка створює, втілює у життя свій продукт творчості, а тому – для

оптимізації інноваційного процесу і підвищення ефективності творчої діяльності індивіда в умовах здійснення цього процесу необхідне дослідження закономірностей функціонування особистості в інноваційному середовищі.

У деяких працях [2, 3], що містять результати самостійних емпіричних досліджень, встановлено взаємозв'язок стилю саморегуляції поведінки та типу інноваційного мислення у обдарованих, а саме „адаптори” відчують труднощі при виконанні завдань, які вимагають гнучкості та креативності, тоді як „інноватори” відрізняються пластичністю регуляторних процесів, здатністю швидко реагувати і діяти в обставинах, що змінюються.

У дослідженнях [1, 2, 4], лонгітюдні експерименти, що були націлені на розкриття життєздійснювальної креативності (мається на увазі інтегральне утворення, яке складається з тісно пов'язаних компонент: духовно-етичної, потребово-мотиваційної, емоційно-когнітивної, перцептивно-організаційної. При цьому перша з них спрямовує вектор застосування природних резервів людини, визначає її орієнтацію в соціальному середовищі), показали: (а) ефективну саморегуляцію при несприятливих побутових/життєвих ситуаціях, що сприяє збереженню здоров'я; (б) оптимальне цілеформування та життєву самоорганізацію як показник креативного саморозвитку.

Таким чином, сучасний вимір соціальної адаптації обдарованої особистості – це, насамперед, турбота про її фізичне, духовне, психічне, соціальне здоров'я як людини, яка живе і творить в інноваційному середовищі, і багато в чому залежить від культурної змінної, базуючись на вже наявних культурних, духовних і моральних задатках самої особистості, які вона виражає у творчій діяльності повсякчас в мінливих умовах суспільства.

Література:

1. Антонова О.Є. *Обдарованість: досвід історичного та порівняльного аналізу: монографія* / О.Є. Антонова. – Житомир: Житомир. держ. ун-т, 2005. – 456 с.
2. Иванченко А.А. *Духовность, креативность и позитивизм на жизненном пути как предпосылки успешного становления одаренной личности* / А.А. Иванченко // *Актуальні проблеми психології* : зб. наук. праць Ін-ту психології імені Г.С. Костюка АПН України / За ред. С.Д. Максименка та Р.О. Семінової. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2010. – Т. 6, вип. 5. – С. 133–143.
3. Милославська О.В. *До проблеми взаємозв'язку стилю саморегуляції поведінки та типів інноваційного мислення у студентів* / О.В. Милославська, К.Ю. Домбровська // *Вісн. Нац. ун-ту оборони України* : зб. наук. пр. / Нац. ун-т оборони України. – Київ, 2011. – Вип. 3. – С. 101–104.
4. Ханжи В.Б. *Социум и художественное творчество* / В.Б. Ханжи // *Перспективи*. – 2002. – № 2. – С. 35–43.

5. Четиґа М.П. Розвиток здатності генерувати фахові ідеї. Том 1 (Учімося мислити, розвивати здатність до творчості). Практикум / М.П. Четиґа. – Л.: ЛНУВМ та БТ імені С.З. Ґжицького, 2012. – 454 с.

Тези надіслані 28 лютого 2019 р.

Білозерська Світлана Іванівна

ПРОФЕСІЙНА СВІДОМІСТЬ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА

Професійна свідомість починає формуватися в процесі усвідомлення майбутнім педагогом професійного шляху й розвивається протягом усіх етапів професійного життя особистості, але особливу роль у її становленні та розвитку відіграє етап професійної підготовки у ВНЗ.

Передумовою формування професійної свідомості є професійне самовизначення, яке пов'язано із вибором майбутньої професії та характерне для юнацького віку. Дане новоутворення характеризується здатністю до рефлексії та інтелектуальним розвитком, які супроводжуються накопиченням і систематизацією знань про світ, професію, інтересом до власної особистості. Для даного віку характерна чітка орієнтація та визначення свого місця у дорослому світі, що пов'язано із майбутньою професією.

Юнак, який самовизначився в професійному плані, усвідомлює свої життєві цілі, плани, пов'язані із самореалізацією в професійній сфері, професійних намірах (що він хоче), своїх особистісних й фізичних якостях (ким він є, що являє собою як професіонал), своїх можливостях, здібностях, даруваннях (що він може, межі його самовдосконалення), вимогах, що пов'язані з професійною діяльністю, професійною групою (що від нього вимагають), а також своєю готовністю функціонувати у вибраній сфері професійної діяльності[1].

Однак, дослідження особливостей професіоналізації майбутнього педагога дало можливість нам визначити, що для більшості студентів характерна неадекватність пізнання професійних аспектів образу Я, вони не усвідомлюють власних труднощів, їх не турбують питання самовдосконалення. Проблема полягає у тому, що студенти в процесі навчання вивчають в основному спеціалізовані та природничі дисципліни і мало уваги приділяється їх психологічній підготовці. Знаходячись на етапі первинного професійного становлення, студенти-педагоги, вже мають труднощі в розвитку професійної свідомості. Крім того, майбутні